

Registrering av historisk hageanlegg

Villa Solheim i Lunner kommune

Juni 2017

Arbeidet er gjennomført av:

Landskapsarkitekt Inger Gjøby og landskapsarkitekt v. Feste Kapp Ingunn A Lønstad

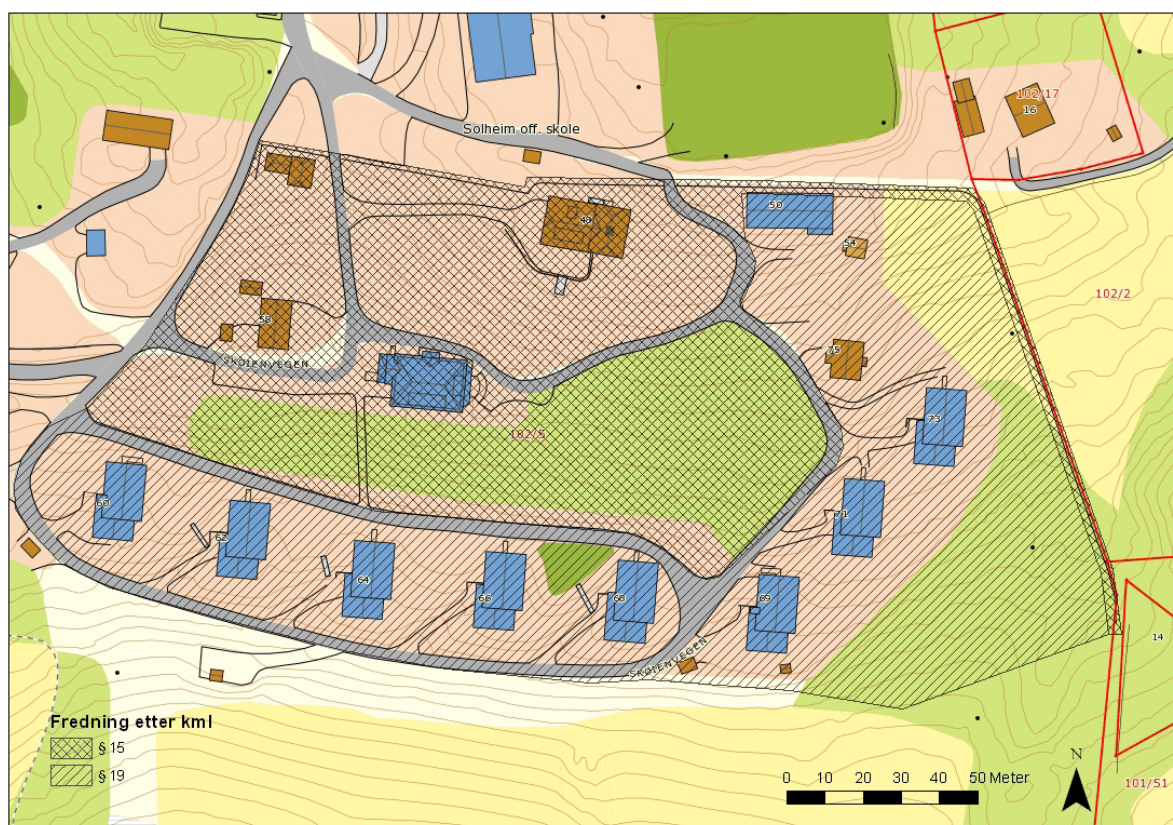
Tabell- oversikt

Er huset registrert i SEFRAK: Nei Reg. nr. i SEFRAK	Er hagen registrert tidligere: Når: Nei	Kulturminner: Innenfor eiendommen ligger ID 29332 Gravminne, og ID 9926 Gravfelt med 15 rundhauger/ rundrøyser, men dette ligger ikke innfor det registrerte området og omtales ikke videre.
Navn: Villa Solheim Byggeår, hus: Begynnelsen av 1900 tallet Stilart, hus: Jugendstil	Eier: Lunner kommune Adresse: Skøyenvegen 56	Kommunenummer: 2730 Kommune: Lunner kommune
Lokalbetegnelse: Villa Solheim/ Lunner barneskole	Bruker: Lunner kommune/ Lunner barneskole	Gnr., bnr.: 102/5 Eiendommen ble utover 1900-tallet utvidet ved oppkjøp av gnr 102, bnr. 7,8,9,10, 15 og 16
Opprinnelig funksjon: Landsted	Stedsnavn: Skøyen/ Solheim	Arealbrukskategori i kommuneplan: 1160- Bebyggelse og anlegg. Offentlig eller privat tjenesteyting
Nåværende funksjon: Barneskole, tidligere også spesialscole	Hagetype: Tradisjonell landskapsarkitektur/ romantisk landskapsarkitektur. Engelske forbilder.	Reguleringsformål: Ingen
Registreringer og foto: Inger Gjøby og Ingunn A Lønstad (begge landskapsarkitekter)		
Kartreferanse: kommunens kartgrunnlag, ortofoto og oppmålinger v. Lunner kommune		
Informanter: Oppland fylkeskommune, Lunner kommune, Riksantikvaren	Fotoarkiv – referanser: -	Gamle hageplaner: Nei, finnes ikke.
Opprinnelig stilart: Jugendstil (bygg) Hagen er landskapsarkitektur inspirert av den engelske landskapsstilen/ romantisk landskapsarkitektur. Anlagt: Begynnelse 1900	Dagens stilart: Tradisjonell landskapsarkitektur/ romantisk landskapsarkitektur.	Andre endringer: Ukjent hvilke endringer som har blitt gjort i hagen, men sannsynligvis begrensede endringer og ingen større strukturelle endringer. En del trær og busker som finnes der i dag er trolig opprinnelige, mens slyngede grusganger, staudebed, hekker, syrinlyshus etc er borte. Hagen har blitt forenklet med årene.
Befaring, navn: 2 befaringer med grundige registreringer ligger til grunn, samt alt tilgjengelig materiale fått av Oppland fylkeskommune	Dato: Befaring/ registrering nr 1: mai 2017 Befaring/ registrering nr 2: juni 2017	
Andre tilstedeværende: Representanter fra Oppland Fylkeskommune, Riksantikvaren. Lunner kommune og Lunner barneskole	Andre opplysninger: Registrering nr. 1: Overordnede strukturer, historien etc., samt planlegging av oppmåling. Registrering nr. 2: Detaljert registrering og fotografering av vegetasjonen og detaljene i hageanlegget.	

Bakgrunn

Villa Solheim, nå Lunner barneskole, er under fredning. Formålet med den kommende fredningen er å bevare Villa Solheim som et representativt kulturhistorisk verdifullt gårdsanlegg/landsted fra 1900-tallet og å sikre kulturhistoriske verdier knyttet til anlegget som helhet. Fredningen skal sikre enkeltbygningene, bygningenes innbyrdes sammenheng samt arkitektur- og kulturhistoriske verdier knyttet til anlegget som helhet.

Hensikten med denne registreringen er å kartfeste anlegget til Villa Solheim slik det fremstår i dag/når anlegget fredes. Strukturer, elementer og spor i anlegget, med vekt på gårdsanlegget ved Solheim tidlig på 1900-tallet er kartfestet gjennom dette arbeidet.

Fredningen skiller på §15 og §19-områdene. Det er §15-området som utgjør den fredede hagen, og dette området som inngår i den detaljerte registreringen. §19-området slutter opp om og sikrer opplevelsen av bygninger og grøntanlegg i §15, men omtales ikke nærmere i denne registreringen.

Historikk

Eiendommen Solheim ble skilt fra gården Vestre Skøien i 1898. Eldste sønnen på gården, Anton Andersen Skøien (1857-1920), slo seg opp på forretninger i utlandet, og bygde Villa Solheim som landsted. I fredningsforslaget inngår en stor villa oppført i mur, en stall i mur og tre, og et stabbur i tre bygget i perioden 1903-1914 i tillegg til hagen. Bygningene er tegnet som et komplett anlegg av den kjente arkitekten Thorvald Astrup. Rundt parkanlegget går en mur i granitt, ca. to meter høy, på nord- og østsiden.

Fra 1949 har bygningene vært eid av Staten og brukt til spesialscole fram til 1992. Til gården hørte også en stor låve, men denne ble revet for å bygge noen av skolepaviljongene. Det er mulig at disse skolebygningene er bygd i hagen, slik at hagen tidligere var noe større enn i dag.

Beskrivelse av anlegget

Bygningene på Solheim har mange av de karakteristiske trekkene man finner igjen i jugendstilen. Hageanlegget på Solheim er et eksempel på en engelsk landskapshage. Stilarten kom til Norge på slutten av 1700-tallet, og ble svært utbredt utover på 1800-tallet. En landskapshage kan ha lommer med sitteplasser, syrinlysthus, slyngende stier og vannanlegg. Hagen har gjerne både løvfallende og vintergrønne busker og trær. På Solheim er det rette linjene i hagen en markering av stier og trolig en skjerming mot låven som er revet. Trærne og buskene som er i hagen i dag er trolig de opprinnelige.

Stien opp mot stallen fra fontenen går gjennom en alle av lindetrær. Stien fortsetter ned i hagen fra fontenen mot lerketreet og svinger mot vest i en alle med lindetrær mot låven og frukttrær mot hovedhuset. En ser også klare spor i terrenget etter andre stier. Stiene har trolig vært gruset. Granittmuren som omkranser deler av anlegget er en massiv granittmur som nok er oppført som følge av inspirasjon fra engelske forbilder, der det å la anleggene omkranses av murer var vanlig.

Vegetasjon og viktige elementer

Parken i dag består hovedsakelig av trær og frittstående busker. På gamle fotografier kan en se at det tidligere både har vært en del hekker og bed, men hagen har gjennom tidens løp blitt forenklet en del. Likevel fremstår hovedstrukturen og hovedelementene som intakte.

Det er gjort en registrering av all vegetasjonen i anlegget og dette er risset opp i etterfølgende tabell.

Arborist er i gang med en detaljert registrering av trærnes tilstand, så dette inngår ikke her, men noen registreringer av tilsand er notert som merknad i skjemaet.

Det er et stort og variert omfang av trær i hagen. Hagen består av store solitære trær og flere alleer. Det er også noen frittstående busker i anlegget, men hekker og staudebed finnes ikke lengre. Sannsynligvis var f.eks. terrengvullen foran hovedhusets sørside dekket med stauder.

Det finnes noen terrengformasjoner i anlegget som tydelig viser tidligere strukturer. Den ene gjelder et slyngende «platå» i hagens østside hvor det trolig har ligget en grussti. Det andre er et mindre, nesten sirkulært platå på hovedhusets nordside, hvor det tidligere stod en flaggstang. For detaljert gjennomgang av vegetasjon/ vegetasjonsstrukturer samt terrengformasjoner og andre elementer i hagen henvises til tabelloversikten.

Plantegning

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	1	Vanlig Bjørk (Betula Pubescens)	• Sammenhengende alle langs atkomstveg fra nord
	2	Vanlig Bjørk (Betula Pubescens)	• Enkeltstående bjørk
	3	Vanlig Bjørk (Betula Pubescens)	• To enkeltstående bjørker som står i en sammeheng
	4	Vanlig Bjørk (Betula Pubescens)	• To enkeltstående bjørker som står i en sammeheng • Tilstand virker dårlig og står svært tett på en hestekastanje
	5	Vanlig Bjørk (Betula Pubescens)	• Enkeltstående bjørk

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	6	Spisslønn (Acer Platanoides)	• Sammenhengende alle, øst-vestgående atkomstveg til stallen
	7	Spisslønn (Acer Platanoides)	• Enkeltstående tre • Står i klynge med kirsebærtrær
	8	Spisslønn (Acer Platanoides)	• Enkeltstående tre med dobbel stamme • Står i klynge med en alm
	9	Spisslønn (Acer Platanoides)	• Enkeltstående tre • Står i klynge med flere andre treslag og busker
	10	Rødbladet Lønn (Acer Platanoides)	• Enkeltstående tre • Står i gruppe med rogn og asal, samt en skadet busk

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	11	Alm (Ulmus Glabra)	• Alm i trerekke sør for hovedhuset • Hovedretning øst-vest
	12	Alm (Ulmus Glabra)	• Enkeltstående alm i klynge med spisslønn
	13	Alm (Ulmus Glabra)	• To alm i klynge med flere andre treslag og busker
	14	Alm (Ulmus Glabra)	• To alm i tett / sammenvokst klynge
	15	Alm (Ulmus Glabra)	• To alm i tett / sammenvokst klynge

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	16	Alm (Ulmus Glabra)	• Enkeltstående tre ved bjørkealle
	17	Parklind (Tilia x Europaea)	• Alle mellom stall og fontene • Nord-sør gående retning • 12 trær i alt
	18	Gran (Picea)	• Enkeltstående gran i gruppe med to bjørk
	19	Gran (Picea)	• Enkelstående gran som står sammen med en lerk
	20	Gran (Picea)	• Enkeltstående gran i klynge med lerk og bjørk

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	21	Edelgran (Abies)	• Enkeltstående tre på høyre side av gangsti
	22	Sembrafuru (Pinus Cembra)	• Enkeltstående tre på venstre side av gangsti
	23	Lerk (Larix)	• Enkeltstående tre tett på et grantre
	24	Lerk (Larix)	• To lerk tett sammen
	25	Lerk (Larix)	• Enkeltstående tre • Står i klynge med flere andre treslag og busker

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	26	Lerk (Larix)	• Enkeltstående tre • Står i klynge med bjørk og gran ved parklindalle
	27	Hestekastanje (Aesculus Hippocastanum)	• Enkeltstående tre • Står i klynge med to bjørker som er i dårlig stand • Ungt tre
	28	Hengeask (Fraxinus Excelsior)	• Enkeltstående tre
	29	Rogn (Sorbus Aucuparia)	• Enkeltstående tre i gruppe med andre trær • Vanlig rogn (?)
	30	Svenskeasal (Sorbus Intermidia)	• Stubbeskudd

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	31	Vanlig Ask (Fraxinus Excelsior)	• Enkeltstående tre står i nærheten av klynge med hestekastanje og bjørk • Ungt tre, sannsynlig at dette treet er selvsådd?
	32	Kirsebær (Prunus)	• To flerstammede trær • Står ved siden av en lønn • Sorter ikke bestemt
	33	Kirsebær (Prunus)	• Tre kirsebærtrær ved "frukt- og bærhagen", sørøst for stallen • I tillegg er det ett dødt kirsebærtre i dette området • Sorter ikke bestemt
	34	Kirsebær (Prunus)	• Tre kirsebærtre langs muren i nord • Står i gruppe • Sorter ikke bestemt
	35	Epletre (Malus)	• To epletrær sør for hovedhuset • Sorter ikke bestemt

FOTO	NR	TRÆR	MERKNADER
	36	Eple (Malus)	• Fem epletrær i rekke langs sti, i forbindelse med "frukt- og bærhagen" i anlegget (sørøst for stallen) • Sorter ikke bestemt
	37	Plomme (Prunus)	• Tre plommetrær sør for hovedhuset • Trærne står spredt fra hverandre • I tillegg er det ett dødt plommetre i dette området • Sorter ikke bestemt
		BUSKER	MERKNADER
	38	Syrin (Syringa Vulgaris)	• Enkeltstående lilla syrinbusk ved bjørkealle
	39	Syrin (Syringa Vulgaris)	• Tre syriner på rekke • Rester av et gammelt syrinlysthus? • Inngår i en gruppe av andre sorter trær og busker • Lys lilla blomst
	40	Filtkrossved (Viburnum Lantana)	• Inngår i gruppe av andre sorter trær og busker

FOTO	NR	BUSKER	MERKNADER
	41	Korsved (Viburnum Opulus)	• Står langs gangsti og som en del av frukt- og bærhagen
	42	Gullrips (Ribes Aureum)	• Står langs gangsti på sørsiden av "frukt- og bærhagen" • 2 stk som er enkeltstående • Noe skader på begge busker
	43	Leddved (Lonicera)	• Enkeltstående busk • Sterkt skadet eller død
	44	Rips- og solbærbusker (Ribes, Ribes Nigrum)	• Tre ripsbusker og en solbærbusk stå i forbindelse med "frukt- og bærhagen" i anlegget (sørøst for stallen) • Sorter ikke bestemt
	45	Bringebær (Rubus)	• Bed med bringebær sentralt i "frukt- og bærhagen". • Ustelt og tilgrodd bed • Sort ikke bestemt

FOTO	NR	STAUDER/ ROSER	MERKNADER
	46	Klosterpion (Paeonia officinalis)	• Står sør for hovedhuset i et ustelt bed med ugress • Mørk rød blomst
	47	Rose	• Inntil sørenden av husvegg / trapp til hovedhuset • Selvsådd (?)
		ELEMENTER	MERKNADER
	48	Terrengformasjon	• Spor i terrenget • Sti
	49	Fontene	
	50	Terrengformasjon	• Spor/ forhøyning i terrenget • Plass for flaggstang/ flaggstang har stått her tidligere

Plantegning med fargekoder (se også vedlegg, plantegning i 1:500 i a1)

